سۆسیۆمەتری چیە؟.. زاهیر ع□ بەڕەش

ڕەنگە زۆربەمان لە نێت فلیکس فیلمی نوسەرانی ئازادی Freedom Writers ـ بینیبێت، ئەم فیلمە، فیلمێکی درامی ئەمریکییە لە ساڵی ٢٠٠٧ بەرهەم هێنراوە لە نووسین و دەرهێنانی ڕیچارد لاگراڤینیز Richard LaGravenese و هیلاری سوانک Hilary Swank ڕۆڵی سەرەکی تێدا گێڕاوە. فیلمەکە ڕوداوێکی راستەقینەیەو باس لە شێوازی ناوازەی ئیرین گروێڵ Erin Gruwell دەکات، کە بووە هۆی بڵابوونەوەی کتێبی ڕۆژنامەی نووسەرانی ئازاد، کە چۆن مامۆستایەک و ١٥٠ هەرزەکار نووسینیان وەک ئامڕازێک بەکار هێنا ب□ گۆرینی خۆیان و دەوروبەریان. : فیلمکە جەوهەری ئەو ئەو کتێبەیە کە ئیرین و خوێنداکرەکان نووسیان.

ئیرین لە سەرەتادا بەنیازی ئەوە بووە بچێتە قوتابخانەی یاسا بۆ ئەوەی ببێتە پارێزەر نەک مامۆستا. دوای ئەوەی لە ڕووماڵی هەواڵەکاندا سەیری ئاژاوەییەکانی لۆس ئەنجلۆسی ساڵی ١٩٩٢ی کرد، بڕیاریدا پیشەکەی بگۆڕێت بۆ مامۆستایی، چونکە پێیوابوو پەروەردەکردنی خوێندکاران دەتوانێت جیاوازییەکی زیاتر دروست بکات. ئەو هۆکارەکەی بوو و وتی: "من بیرم لەوە کردەوە خودایە، تا ئەو کاتەی تۆ بەرگری لە منداڵێک دەکەیت لە هۆڵی دادگا، شەڕەکە پێشتر دۆڕاوە. پێموایە کە شەڕی ڕاستەقینە دەبێ لێرە، لە پۆلی خوێندندا ڕووبدات

بەواتای پێش ئەوەی کەسەکە کەتنەکە بکات و تۆ بەرگری لێ بکەیت دەبا لە پۆلی خوێندندا کەسەکە دروست بکەیت، پێویستی بەدادگا نەبێت.

ڕوداوی فیلمەکە لە ساڵانی نەوەدەکاندا لە ویلایەتی کالیفۆرنیا ڕوودەدات، کە هێشتا هەست بە کاریگەرییەکانی ئاژاوەگێڕییەکانی ساڵی ١٩٩٢ی لۆس ئەنجلۆس دەکات،

لە دوای بڵاوبوونەوەی نووسەرانی ئازادی بووەتە بابەتی گفتوگۆ لە دووبارە داڕشتنەوەی شێوازەکانی وانەوتنەوەدا، بەتایبەتی لە پۆلەکاندا کە منداڵانی جەربەزە، سەرچڵ و مەترسیداری دێدایە ئەو شوێنانەی سەر بەکیشەن و ئە ناوچانەی کە گروپ گروپێن و بە گێتۆ ناسراون،

فیلمەکە باس لەوە دەکات کە مامۆستایەکی ژن ناچاربوون لەگەڵ کۆمەڵێک خوێندکاری توندوتیژی ئامادەیی کاربکەن کە بەردەوام

ململانێیان، ئەو دامەزراوە پەروەردەییەی کە قەدریان نازانێت و هیچ نیازێکی نییە وەبەرهێنانیان تێدا بکات، پشگوێ خراون. شێانگەزی خوێندکاران بە شێوەی جۆراوجۆر تەنها لە دژی مامۆستایە هەروەها گرژی لە نێوان خوێندارانـدا، لە نێوان گروپە نەتەوەییە جیاوازەکانیشدا هەیە.
پۆلەکە لە (ئیسپانی، ئەفریقایی-ئەمریکی، ڕۆژهەڵاتی) پێکهاتووە.
هیچ شتێک پێکەوە نایان بەستێتەوە.
لێرەدا دەرهێنەر نوسەری فیلمەکە و تەنانەت خاوەنی بیرۆکەکەش ئێرین گورێل پەنا دەبەنەوە بەر چەمکەی سۆسیۆ مەتری لای مۆرینۆ، باشترین شت ئەمە کە لە چەمکی سۆسیۆمەتری جاکۆپ مۆرینۆ بگەین بینینی ئەو فیلمەیە.

مامۆستا وەک پارچە گۆزەیەکی تەنەکی شکاو پارچە شکاوەکانی خوێنداران هەڵدەگرێتەوەو پێکیانەوە دەنێتەوە، سۆسیۆمەتری خوێندکاران بەم شێوەیە پیشان دەدات کە بەراوردیان دەکات کە (دایک و بابی مردووە، کە خزم و کەس و کاری بێ کارە، کە خوشک و برای دەستگیر کراوە، چەند کەس لە پێکدادانی باندەکان کەسی نزیکی لە دەست داوە، کە لەسەر یاسا شکێنی دەستگیر کراوە؟) کە سەر بە هەمان نەتەوەیە، کە ماڵیان لەیەک گەڕەکە، کە لە یەک کیشوەرەوە هاتوون. سۆسیۆمەتر خوێندکارەکان چەند شتێکی هاوبەشیان هەیە.
ئەڵقەی هاوبەشیان لێ دروست دەکات، دەکەونە دۆزینەوە شتی هاوبەش لەگەڵ یەکتردا، پاشان دۆزینەوەی جیاوازی.
ئەم بەراوردکردنەی سۆسیۆمەتری دەبێتە بنەما بۆ دروستکردنی پەیوەندی سۆزداری نوێ و گەڕان بەدوای زانیاری ڕاستەقینە لە نێو منداڵانی قوتابخانەدا، کە لەوەوە دەست پێدەکەن
ساتێک بۆ هاوکاریکردن لەسەر بابەتەکانی بەرژەوەندی هاوبەش، لەوانەش نووسینی داهێنەرانە. لێرەدا کە باسی سۆسیۆدراما کرا، ئەی سۆسیۆ دراما چییە؟
سۆسیۆدراما شێوازێکی نەرم و نیان بۆ کارکردن لەگەڵ تاک و گروپەکان و پشکنینی ئەو سیستەمە جیاوازانەی تێیدا دەژین و کاری تێدا دەکەن، گرنگی کاری سۆسیۆدراماتیک لەسەر پەیوەندییەکانی ناو تاکەکانی ناو گروپ ، پەیوەندی گروپەکان لەگەڵ گروپەکانی تردا و هەروەها نێوان گروپ و پێکهاتە جیاوازەکانی کۆمەڵگایە. ئەمەش لە ڕێگەی تەکنیکە چالاک و داهێنەرەکانەوە دروست دەبێت کە بەشداربووان سەرقاڵی کارکرنی هەردوو جەستەیی و ڕۆحن. بە پێچەوانەی سایکۆدراما کە گرنگی بە تاک و کێشە ناو دەروونییەکانی دەدات، تەرکیزی سۆسیۆدراما لەسەر گروپە بەگشتی.

زۆر گرنگە بزانین ئێمە چۆن سەیری یەک دەکەین، چ تیڕوانینێکمان بە یەکتری هەیە، چ ڕەفتارێکمان پێدەدرێت کاتێک دەچینە کۆمەڵگایەکی گەورەترەوە. هەندێک جار پێدەچێت هەمان کەس تەواو هەمان کەسایەتی خۆی وەربگرێتەوە، بەڵام بۆچی؟ ئەوە چیە کەوا دەکات مرۆڤ هەست بە دونیای بکات، زیتەڵ بیت، بەدەستەڵات بیت یان گەوج و نەدیوبدی بیت لە کۆمەڵەو یەکێتیەکاندا؟ ئەم پرسیارانەیە کە بەنەتە هەی سۆسیۆمەتری بەردەوام بەکار دەهێنرێت و پەرەی پێدەدرێت.
سۆسیۆمەتری میتۆدێکە بۆ پێوانەکردنی هەموو جۆرە پەیوەندیەکی کۆمەڵایەتی بەکاردێت، یەکێکە لە میتۆد و لێکۆڵینەوەکانی مۆرینۆ لە بارەی کۆمەڵناسیەوە، ئەو دەیوست ڕێیەک بدۆزێتەوە کە لێکۆڵینەوە لەوە بکات کە پەیوەندی نێوان خۆشبەختێتی ڕۆحی (باشبوونی دەروونی) و سترکتوری مرۆڤی کۆمەڵایەتی چۆنە. ئەو خۆی کاتێک پێناسەی سۆسیۆمەتری دەکات بە لێکۆڵینەوە لە گەشەسەندن و ڕێکخستن لە نێو کۆمەڵەی جیاوازاکاندا باسی دەکات، هەروەها چۆن تاک سەیری ڕۆڵی خۆی دەکات لەناو گروپدا. لەڕێگەی سۆسیۆمەتریەوە مرۆڤ دەتوانێت شێوەو هەیکەلی گروپەکانمان لا ئاشکرا بێت، چونکە لەدەرەوە وا بینینی گروپ شتەکان شاراوەن ونابینرێن. لە ژێرباری ئەو گروپانەی کە سەرهەڵدەدەن، ڕێککەوتنی ئاییدۆلۆژیانە هەیە، کە بریاردەرو ناوەند بێت، پەیامانی ژێربەژێر و شارە هەن.
کرداری سۆسیۆمەتری بریتییە لەوەی کە بە پشت بەستن بە چ مەرج و پێوەرێکی جیاواز یەکتری هەڵدەبژێرین. ئەوەش دەتوانێت ئاگاهی وشیاری فەردی زیاد بکات بەرامبەر بەو بژاردانەی هەڵیدەبژێرین.
ئێمە لەگەڵ هەڵوەستی هەڵبژاردن و تەنگی و دوەیان و جۆراوجۆر کاردەکەین بە ئەوەی بزانین تا چەند خۆمان چالاکانە هەڵوەستەک دەگرینە بەر و بەرپرسیارێتی لە ژیانماندا دەگرینە ئەستۆ بە ئەوەی خۆمان لەو قسە هەڵبەستراو و بێ مانەیە بەدوور بگرین کە دەڵێت “شتەکان تەنها ڕوودەدەن و من لە هیچ تێناگەم”. ئەوەش تەواو ڕێک وە فیلمەکە کە دەسەڵاتدارانی پەروەردە هیچ دەربەست نین بە گۆڕانکاری لە فیلمەکەداو دەڵێن، ئەرە خۆی هەروایەو چاک نابێت بەیە هیچ سەرمایەگوزاریەکی تێدا ناکەن. هەروەها پەیوەندی بەوەوە هەیە کە مرۆڤ جێگایەک بدۆزێتەوە لەناو کۆمەڵە و گروپداو لێکۆڵینەوە لەوە بکەیت و تێبڕوانیت کە بۆ چ شتێک بەوانەوە دەمانبەستێتەوە، چۆن پەیوەندیم پێیانەوە هەبێت، کە بەو شێوەیە بیرمان کردەوە نەرم و نیانیمان زیاد دەبێت ڕۆحی گونجاندنمان پەرە پیدەدەین. هەموو دەخ و هەڵوەستەکی هەڵبژاردن پەیوەستە بە ” لێرە و لە ئێستادا” لەسەر پێوەرەکی دیاری کراو جێبەجێ دەکرێت.
سپێکترۆگرام: کاتێک بە پێی پێوەرەکان بوونی تۆ لەویدا هەیەو بە

گویرەی پێوەرەکان دوور و نزیکیت لە سەنتەرەوە کە سەرکەردەی لێیە،
سەرکردە وات لی دەکات کە بەڵگە بهێنیتەوە لەوەی کە چەند لە
ناوەندی گروپەوە نزیکیت. بە پێی ئەو پیوەرانە.
لۆکۆگرام: وجودی تۆ پەیوەستە بەوەی لەچ گروپێکدا هەیت.